

BÁSTYÁNK

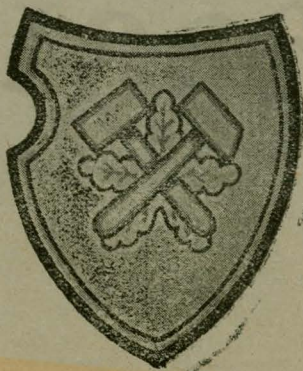

A Bánya-, Kohó- és Erdőmérnökhallgatók
Ifjúsági Körének havi folyóirata.

Felelős szerkesztő és kiadó:

Kardos Árpád.

Sopron.

Negyedik évfolyam.

Tizedik szám.

Október.

1944.

BÁSTYÁNK

Havi folyóirat, megjelenik minden hó ötödikén. — Felelős szerkesztő és kiadó: Kardos Árpád. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bánya-, Kohó- és Erdőmérnökhallgatók Ifjúsági Köre, Sopron, II. Rákóczi Ferenc-utca 13. Telefon: 415. Póstaírók: Sopron I. 95. — Lapzárta minden hó 20.-án. — Kéziratokat nem adunk vissza. Előfizetési díj évi 12 P, félévre 6 P, negyedévre 3 P, egyes szám ára 1 pengő 20 fillér. — Póstatakarékpénztári csekk számla szám: „Bástyánk” szerkesztősége és kiadóhivatala Sopron, 47.016. — Kiadótulajdonos: A Bánya-, Kohó- és Erdőmérnökhallgatók Ifjúsági Köre, Sopron.

A szerkesztőbizottság vezetője: Lányi János erdőmérnökhallgató.

Tartalom.

Csendes levél.

Rempert Zoltán: A munkásság polgárosodása.

Székely Lóránt: Kint az út szélén.

Őszi hiteltenség. (Vers.)

Egyetem az egyetemről.

Cs. D.: Világnézetű nevelés a soproni egyetemen.

Nagy Zoltán: Gondolatok a nyári praxi nyomában.

Lányi János: Esztendő.

Tagló.

Beharangszó.

Beiratkoztam.

Alarc.

Kárpáty Lóránt: Ellák.

Sport.

Harsányi László: Simán nyerte a soproni Műegyetemi Lövészegylet a kerületi bajnokságot.

Ha kultúrárt akarsz, vagy szórakozást, keresd, mindkettőt megtalálod a

Városi Színházban

Szalay Károly

és színtársulata szeretettel és felkészülten vár
mindenkit, ki a magyar színészet őszinte barátja.

Berezna, 1944 szeptember.

Csendes levél.

Most délután van, falusi csend és esőszag. Nem olyan, mint májusban, mikor millió apró kis élet rezdülése, akarata, vágya feszíti szét a csendet, hanem mint szeptember felé, mikor a termésbe érett élet a halállal birkózva, almodni kezdi az új tavaszt, az új jövőt.

Készülődnünk kell nekünk is.

* *

Programmot adunk? Nem. Programm helyett szép csendben, hangos szólamok nélkül a vágyunkat, akaratumat adjuk itt. Fázunk ettől a szótól: program, mert nem más, mint jelenbe merevített jövő, megkötöttségben vergődő akarat, mint halálra ítélt élet. Fázunk azért is, mert az elmúlt negyven év embere, mikor érezte, hogy az egész liberális rendszer összes függelékeivel menthetetlenül csődbe fulladt, ösztönszerűleg programokat keresett és adott, melyeken keresztül remélte, hogy természetellenes mederbe terelődött élete újra a régi kerékvágásba, a szív és értelem kiegyensúlyozott barázdájába tér vissza. Adta a programokat, nem tett semmit értük, s a bomlás tovább folytatódott. Csoda hát, ha lassan keserű gúny ivódott e szóba: program, ha fennen hirdetett üres szavakat, üres frázisokat, másodpercekig lobogó szalmalángot látunk csak benne?

Mi nem programmot akarunk, hanem valami sokkal egyszerűbbet, sokkal örökéletűbbet, sokkal természetesebbet. Mi életet akarunk nagyképesség nélkül, amelyik dús és színes, ha kell, szép, ha kell, rút, de mindenképpen halad, egyenesen és töretlenül, s az egy helyben topogókat, a zsákutcába tévedőket kiveti magából.

Ez is valami — mondanák egyesek. Büszkén felelünk: csakis ez a valami. Hisz ezért volt az utóbbi negyven év minden vak körbejárása. Éreztük, hogy szembefordultunk a természetes étellel és életformával, mindig újat kereső önhittségünkben tévútra tértünk, melyen szembekerültünk Istennel, s éppen ezért

lassan önmagunkkal is. Mint felesleges kacatot hánytuk ki magunkból kapcsolatunkat az ég Urával, józan észre, bölcs megfontolásokra hivatkoztunk, s mikor felépítettük a magunk új, praktikus világát, csodálkozva tapasztaltuk, hogy bár minden nagyszerű, lelkünk nyugalma, életünk harmóniája valahogy elsikkadt a nagy műben. Rádöbentünk a végzetes tévedésre, vissza szerettünk volna fordulni, de az út, mely eddig világos, egyszerű volt, a sok mellébeszélés hatása alatt ködbeveszett. Mindenütt kerestük a megnyugtató megoldást, csak ott nem, ahol kellett volna. Pedig egyszerű. Allítsuk vissza helyükre a szemétként kidobott értékeket, s megtörtént a csoda: kibékülünk az Istennel, s rajta keresztül magunkkal. Ez a mi hitünk s akaratumunk.

Micsoda cégéres naivság — ingatják erre egyesek a fejüket. Keleten front, délen front, nyugaton front, kíméletlen, kegyetlen harc mindenfelé, városaink jó része romokban, s akkor mi életet hirdetünk s akarunk. Igenis, ma még inkább. Szent hitünk, hogy az élet diadalmasabb, magasabb valami, mint a halál, s a pusztítás nem vethet gátat a kibontakozásnak. Az élet nem egy bezárt fogalom: ma építő munkát jelent, holnap harcos kezét, de sohasem megtorpanást s szembefordulást Istennel s magunkkal.

Ilyen életet szeretnénk, s mert nem vagyunk próféták, sem világnagyságok, nem az egész földön, csak legalább a mi, itteni kis körünkben, e közt a 600 egyhivatású fiú között. Ilyen életet, melynek vezérszólama az egymásiránti segítő szeretet, alapköve a munka, védője az Isten, s célja egy szebb magyar jövő.

* *

Itt most csend van és délután. Falusi csend és nyugalom, s fülünkbe zúg az árnyak feszülő élet munkás ritmusa.

A munkásság polgárisodása.

A polgárosodás korunk általános jellegű átalakulási folyamata. Nem elszigetelt jelenség, hiszen nem egyes rétegekre, s mégcsak nem is egyes osztályokra kiterjedt átalakulási folyamat, hanem egyetemes, hiszen a legfelsőbb réteget kivéve, minden társadalmi osztályunk megindult már a polgárosodás útján.

Polgári rétegről beszélünk, bár talán ez nem helyes, mert nem annyira tagozódásról van itt szó, mint inkább világnézetről, életszemléletről, s ennek következményeképpen életformáról. Az ember individuális törekvéseinek a meggyilvánulása ez. Függetleníteni magunkat mélyebb hagyományoktól, környezettől, bizonyos fokig talán a mélyebb kultúrától is, s megragadni a civilizáció áldásait, s azokat életünk kényelmének a szolgálatába állítani. Ez a polgári törekvés.

Nem korcs és egészségtelen folyamat ez, mint talán először gondolni lehetne, a hazai állapotokat tartva szem előtt. Nálunk csak a megvalósulás futott mellékvágányra, a törekvés nem. Az egyéni élet kidomborodása ez. Hiszen minden emberben benne van, habár legtöbbször a tudat alatt Madách véleménye: „Az élet célja az élet maga”, az élet öncélúsága pedig a tökéletesedésben érvényesül. Az egyéni különbség csak abban jelentkezik, hogy ki miben látja a tökéletesedést. Ám a polgári életforma embere egyéni, s családi életének a hangsúlyozásában látja ezt.

Nálunk a polgárosodás első lendülete a szabadságharc után mutatkozott, a második a világháború után. Különösen az újabban keletkezett vidéki ipartelepeken figyelhető meg a minden beavatkozás nélküli polgárosodás.

Érdemes ezt az átalakulást megfigyelni.

A gyár keletkezésekor a munkásság magjait kisebb számú magyar és valamivel nagyobb számú idegen, főképen német szakmunkásság alkotta. Ezek köré csoportosult, mint vezető néhány középosztálybeli tisztviselő és a nagyszámú föld mellől jött munkásság, amelyiknek csak kis része volt gazdasági cseléd, a zöme az egyik holdas parasztságból került ki. Ezek vándoroltak legnagyobb erővel az ipartelepek felé, mert a szaporodás folytán csekély földjükből megélni nem lehetett, s a cselédsors fenyegette őket. Alkalmas kiút volt tehát az ipar.

Ezek telepedtek le nagy számmal a gyár

köré, rendszerint fiatal házas, vagy nőtlen állapotban. Magukkal hozták a természethez való ragaszkodásukat, földszeretetüket. Hisz, sokan csak azzal a céllal jöttek, hogy jobb anyagi helyzetbe kerülve, földet vásároljanak, s visszatérve, nyugodtan folytassák a földművelést, azonban vissza már egy sem tért közülük, vagy legalább is csak a legritkább esetben. Mindenesetre magukkal hozott hagyományaiknak megfellelően, falusi otthont igyekeztek kiépíteni: virágokkal, fákkal, háziállatokkal. Nem volt ritka látvány egy-egy utcasarkon a fiatalság összeverődött csoportja, s ennek közepén valamely jó hallású, népdalokat és cigánynótákat játszó legény. Az esti tárogatózás még ma is divatos. Ugyancsak elég gyakori jelenség volt a téli parasztfoglalkozásnak megfelelő házkörüli fűrés-faragás is.

A falusi egymásrautaltság kezdetben teljes mértékben kifejlődött. Hiszen, amíg teljesen ki nem építette a telepre költözött munkás a családi otthonát, mindig akadt valami, amivel saját maga nem rendelkezett, csak a szomszédja, tehát kölcsönkérte, s valami mással, ami viszont a szomszédnak nem volt visszaszolgált, esetleg fizikai segítséget nyújtott. Így aztán, ha nem is teljes közösség, de kisebb közösségek alakultak ki, amelyek a régi életformának ápolói lettek. Ezeknek a köröknek a kialakulása gyakran aszerint is történt, hogy ki melyik faluból került az ipartelepre. A földiek mindig megtalálták egymást, s összetartozónak érezték magukat.

Az így kialakult egyes közösségek között aztán, versengés indult meg. Ez a versengés nemes volt, hiszen nem haladta túl a hétköznapi vetélkedéseket. Hiszen az csak természetes, hogy minden ember a saját életét a máséhoz viszonyította, s amiben alacsonyabbnak, vagy elmaradottabbnak érezte magát társainál, igyekezett őket elérni és kikerülni.

A versengés azonban gyakran el is fajult. Itt is, mint általában inkább az asszonyok voltak a kezdeményezők. Legtöbbször összekaptak, a gyerekeken, vagy az aprójószágban, amely lelegelte egymás veteményeit, stb. Az ilyen aztán haragra, de legalább is elhidegülésre vezetett. Az elhidegüléseket pedig később nem nagyon követte a megbékélés, már nem érezték annyira az egymásrautaltságot. Családi ottho-

nukat már berendezték, megélhetésüket pedig biztosította a gyártelep. Ez aztán a családok elzárkózását, a társaságokból való kimaradását eredményezte.

Az így magába zárkózott családok aztán csak egymásra nézve is tökéletesebb életet igyekeztek élni. A tökéletesedést elsősorban az anyagiak segítségével igyekeztek elérni. Ha ez meg volt, ami a polgárosodásnak szinte kiinduló pontja, már gyorsan ment a fejlődés. Követendő példának pedig azokat szemelték ki, akiket közvetlenül maguk előtt láttak, s magasabbrendűnek ismertek el: a tisztviselőket. Őket igyekeztek hát mindenben utánozni. Természetesen csak abban, amit elértek: külsőségekben, formaságokban.

Elsősorban is átvették öltözködési módjukat, a formaságokba vesző társalgásukat, aztán a dologtalanságot is bizonyos fokig: — hi-

gánynótákat, a slágerek, sőt a jazz-zene váltotta föl. A régi táncok közül már csak az egyhangú csárdás maradt, bár az utóbbi időben ezt se szívesen táncolják. Sok helyen lehet látni, hogy a csárdás alatt a táncolók legnagyobb része egyszerűen félre áll.

Az így kialakuló polgári réteg kultúra szomjasabb része nem jutott tovább a polgári irodalomnál, amely szórakoztatta ugyan, de sem irodalmi nevelést, sem tájékozódást nem nyújtott, de nem is nyújthatott, mert nélkülözi a mélyebb magyar alapokat. Ennek az irodalomnak a kialakulására nagy hatással volt a nyugateurópai elsekélyesedett ízlés, s a zsidóság üzleti szelleme. A zsidóság, mint máshol, úgy itt is, rendkívül magához ragadta a vezetést, így volt lehetséges, hogy néhány évvel ezelőtt az egyik zsidó író tákolmányát „Az ember tragédiája”-val együtt emlegették.

Kedves Olvasónk! Szeretett Firmánk!

A háborús helyzet eredményeképpen szükséges fokozott anyaggazdálkodás érdekében kénytelenek voltunk lapszámunkat csökkenteni.

De függetlenül ettől, elődeink megkezdett munkáját töretlen hittel és munkánk helyes voltában bízva, folytatjuk.

Sajnos azonban, — meg kell vallanunk, — hogy a keleti előfizetőink — hisszük, csak átmeneti — elvesztése nehéz anyagi helyzetbe hozott bennünket. Lapunk ezen számához befizetési csekklapot mellékelünk, és kérjük szeretett Firmáinkat, akikkel — a mi Selmecről hozott szellemünk és bajtársiasságunk, — a távolságok ellenére s összeköt bennünket, hogy könnyítsék meg munkánkat azra, hogy a lapunk további sikeres működéséhez az előfizetések megküldésével alapot nyújtsanak. Amennyiben az előfizetési díjat időközben postára adták volna, kérjük, ne tekintsék felhívásunkat zaklatásnak.

Hiszük, hogy felhívásunk kedves Olvasóink és szeretett Firmáink körében megértésre talál.

Jó szerencsét!

vitéz Lackó György s. k.,
ifj. köri elnök.

Üdv az erdésznek!

Lányi János s. k.,
főszerkesztő.

szen a munkásember előtt a szellemi munka ma nem számít munkának. Az értelmiségieket ma is csak közönségesen pihenteknek nevezik

Azután jött a rádió, a mozi, a ponyvaregény kultusz, amely már határozottan a polgári életforma jellemzője. Minthogy pedig sem a rádió, sem a mozi, a ponyvaregényekről nem is szólva egyáltalán, nem rendelkezett művészi nívóval, a hallgatóinak az ízlését is teljesen tönkretette. Többek között talán ezért járt a polgárosodással együtt az alacsony ízlés, és az érdeklődés teljes hiánya. A népdalokat és ci-

Ezen az irodalmon nevelkedett a polgárság, no meg az újságokon, amelyek véleménye szent előtte. Ez is csak a tájékozódó képesség rovására ment, mert annyi felelőtlen és felületesebb cikket sohasem írtak össze az újságok, mint épen az utóbbi évtizedekben.

A legtöbb gyártelepen hasonlóképpen alakult ki a polgárság, bár nagyon sok függött a helyi viszonyoktól és a gyártelep vezetőitől is. Sok helyen ugyanis a vezetőréteg rossz szemmel nézte a munkásság kapaszkodását, s az előretutást kézzel-lábbal akadályozta, ami ugyan

a fejlődést meg nem akadályozhatta, de rossz irányba való tereléséhez nagyban hozzájárult.

Természetesen a polgárosodás nem fejeződött be, hanem tovább tart, mert a telepre való vándorlás nem egyszerre következett be, hanem folyamatosan, amint a gyár fejlődött, s amint az utánpótlást szívta magába. A fejlődési fokok egész sorozata figyelhető meg, amely sorozat élén a polgári középosztályba tartozó értelmiségi vezetők állnak, s amelyet a legújában a bevándorolt napszámos munkások egyes már átalakulásnak indult csoportja zár be.

A polgári életforma vizsgálata körül felmerül a kérdés: jelent-e ez haladást, azaz a polgárosodás nyújt-e a réginél magasabb életformát? Evégből nézzük, mit veszített és mit nyert az ember a polgárosodás folyamán.

Először is elveszítette közvetlen kapcsolatát a földdel. Azelőtt magához tartozónak érezte az anyaföldet, mert az táplálta, az szabályozta az életét, ha rossz termés volt bánkódott, ha jó termés volt, örült, s szabad idejét a földről való töprengéssel töltötte. Tudta, hogyha nagyobb szeretettel dolgozik, a föld is nagyobb mértékben terem. Teljes lelkiségét adta tehát a földnek. A gyárral szemben ezek az érzelmi kapcsolatok nem fejlődtek ki, mert itt nem volt szükség se kisebb, se nagyobb szeretetre, legfeljebb pontosan kellett végeznie a munkáját, hogy a munkamenetben hiba ne essék, s amikor a munkaidő letelt, ügyet se vetett többet a gyárra, hiszen úgy se hálálta volna meg a gyár, sőt talán értelmiségi vezetői nem is vették volna jó néven, ha törődik a gyárral, mert esetleg az ő hatáskörükbe is átlépett volna, amit viszont általában senkisémm szeret.

A gyár tehát csak egyszerű munkahely lett számára, érzelmi kapcsolatba nem jutott vele. Ezáltal nem is érezte helyhez és tájhoz kötöttségét magát, ha alkalom nyílt, vagy kifizetődött, szívesen cserélt munkahelyet is. Nem érezte többé a felelősséget a föld, a környezete, s így az ország iránt sem, érzelmileg tehát nemzetközibb lett.

Másodszor: Elveszítette kapcsolatait az időjárással és a természet szeszélyeivel is. Nem kellett félnie, hogy elveri a búzáját a jég, elönti rétjeit az árvíz, s felveszi burgonyáját a fagy. Nem függött a természettől, az éghajlattól, nem érzett tiszteletet a magassággal, az éggel szemben, kiesett a vallásosságából a misztikum.

Harmadszor: Elveszítette ősi hagyomány-

it és kultúráját. A népdalokat, melyeket szüleitől és barátaitól tanult, nem tartotta elég méltónak magához, mert egyszerűek voltak és régiek. Újabbakat, felszínesebbeket keresett helyettük, amit meg is talált a slágerekben. Gyorsabban meg is tanulta ezeket, mint a népdalokat, igaz gyorsabban el is felejtette. Lenézte előbbi viseletét is. Általában tehát kultúrájában is nemzetközibb lett.

Negyedszer: Elveszítette azt a végtelen nyugalmat, amely a földmunkásokat jellemzi. A technika üteme, a gépek zakatolása, a gyár zaja feltétlenül idegesebbé tették, nem lett többé oly nyugodt és biztos ítélőképességű. Hírtelegekből határozta el magát egyik vagy másik dologra. Még a politikai szövegekre is könnyebben hajlott.

Mindezek azt mutatják, hogy a polgárság nem gyökerezik annyira a magyarságban, mint a munkásság. Felszínesebb, érzésében és kultúrájában nemzetközibb.

De nézzük, mit adott a polgárosodás az egyénnek.

Mindenek előtt adott gyakorlati tudást, szakműveltséget, amit köznapi nyelven intelligenciának neveznek. A gépekkel való bánás ugyanis feltétlenül több figyelmeztetést, tapasztalatot kíván, mint a földmunka, tehát eleve kizárja mindazokat, akik csak fizikai munkára képesek.

Adott továbbá nagyobb életluktetést. A technika rohanása feltétlen hatással volt az ember vérmérsékletére, gondolkodási módjára, s így a politikai érzékére is. Ezért van az, hogy a polgárság fogékonyabb a politikai eszmék befogadására, s a pártpolitikában nagy tömegben vesz részt.

Végül meg kell emlékezni az anyagi jólétről, amelyet ugyan nem a polgárosodás nyújt, de együtt jár vele, sőt mondhatjuk a jólét feltétele a polgárosodásnak.

Mindezeket figyelembe véve, azt látjuk, hogy az egyén rendkívül sokat veszített a polgárosodásban, de nyert is, s a mérleget a nyereség javára dönthetjük, ha figyelembe vesszük azt, hogy a veszteségek nagyrészt olyanok, hogy nélkülük is elképzelhető a polgárosodás.

A polgári életforma magasabb életforma, s a polgárság erős tényezője lehet a magyarságnak, ha kultúrájának és szokásainak mélyebb gyökereket keres.

Rempert Zoltán kmh.

Kint az út szélén.

Kis gyermekcsoport játszadozik az útmenti árok partján. Lehetnek vagy öten, hatan. Amolyan nyolc-tíz esztendősi fiúk, lányok. Kacagó jókedv kering a közelükben. Apró, semmitmondó szavakon mosolyognak, civódnak.

Idáig homokvárat építettek nagy igyekezettel. A természet adakozó volt irányukban. Adakozóbb, jobb szívű, mint a vállalat, amely dolgos szülőjüknek vagy felserdült bátyjuknak nem igen juttat annyi fizetséget, hogy abból haszontalan, de gyerekember számára kincset jelentő játékszert vásárolhatnának.

Dehát a jó öreg föld igazságosabb! Lehet, hogy talán semmiségnek látszik ajándéka, de mindazonáltal legalább mennyiségben nem takarékoskodott vele. Jókora hegycsúcs domborodik az út szélén felfelé, mindvégig bársonypuha homokból. Valóságos eldorádó az ilyen korú gyermekcseregnek. Azonfelül még apró patak-ként víz is csörgedezik az árok mélyén. Többet kívánni sem lehetne tízesztendősi fővel. . . .

Hamarosan felágaskodik az út két partján egy-egy homokvár. Gombamódra nőnek ki a bástyatornyok, s büszkén szökken fel a vár ormára a hosszú, sáslevélből készült lobogó. Szorgos leányka-kezek ezalatt tucatszámra gyártják az apró homokgolyóbisokat, s rövid percek után megindul a harc a két lilliputi vár gyermekóriási lovagjai között.

Gombos Jancsi szemét meresztve célozza az ellenség erődje közepén büszkélkedő tornyot. Sorozatban huppan a földre az útnak indított bombasereg. Itt is, ott is, homokbuckák tarkítják a fehérporos országutat. Jancsi gyerek arca uborkaformára nyúlik a bosszúságtól, amint látja célzása helytelenségét.

— Rossz az irányzék! — állapítja meg helyette Török Laci, aki a hadianyaggyáros szerepét tölti be, s máris adogatja a további lövedékeket.

A legkisebb Gombos fiú kimért mozdulattal nyúl a golyók után, s olyan lendülettel emeli kezét célzásra, mint aki egy csapásra ki akarja küszöbölni a gyermekhiúságán esett csorbát.

Pillanat műve, hogy kiröppen a homokgolyó kezéből, s a következő szempillantásban már örömujjongás adja hírül a messze környéknek, hogy valódi telitalálat volt, amely az ellenség bástyatornyát érte. Odaát a vesztes félnél meg szinte pereckre elnémulnak a váratlan és felbátorító valóságtól. Nem akarnak hinn

szemüknek; nem tudják hirtelen felfogni, hogy egy szempillantás alatt rommá omlott két kezük aprólékos, gondos munkája. . . . De aztán egyszerre elemi erővel tör ki az egész kárt szenvedett fél ajkán a méltatlankodás, a harag özöne, s homokgolyókat kapva, megtorló rohamra indulnak a pusztító fél ellen.

Gombos Jancsi azonmód felismeri a helyzet fenyegető voltát, s kémelevele körül segítség után. Amint a bányatelep felé pillant, felderül az arca, s tele sorokkal elkiáltja magát:

— Odanézzetek! — És egyszerre két kézzel mutat az út irányába.

A gyermekcsereg pillantása követi újjának nyomát, s egy csapásra elfelejti, hogy az előbb még ádáz rohamra indult. Mert az úton nem messze, minden bányászgyerek bámulatának, tiszteletének tárgya: egy háromlábú teodolít csillog!

A csatakiáltás hangját a csodálkozás és örvendezés váltja fel, hogy az ördögös „csodamasinát” ilyen valószínűtlen közelségből vehetik szemügyre.

Nagy csendben, óvatosan lépegetve, egymást biztatva, előretuszkolva, közelítik meg az „egyszemű kukkert.”

Ez a tartózkodó tisztelet nemcsak a masinának, hanem annak a fehérsapkás fiatalembernek is szól, aki egyre csak belepillant a műszerbe. Hiszen így gyermekésszel fel sem foghatni azt az elképesztően nagynak látszó tudást, ami ebben a mosolygóarcú fiatalemberben meghúzódhat. Már az csak nem lehet olyan közönséges, együgyű ember, aki ráirányozza azt a fényes, nagy távcsövet valami távoli piros-fehér színű rúdra, aztán titokzatos csavarokat lazít meg, köt le, közben többször forgatja az egész felső masinát, a végén aztán újra belepillant, majd ceruzájával érthetetlen számokat jegyez egy apró könyvecskébe. S e hosszú művelet közben egyetlen szót sem ejt ki, csak miután mindezt elvégezte, int a tarkabotos embernek:

— Kész. Új felállás!

Mindez gyermekésszel érthetetlen és felfoghatatlan. Mindazonáltal az apró népek egész társasága hűségesen kitart a műszer mellett és kíséri a fehérsapkást. Gombos Jancsi világleltében bátor legénykének számított, hát most is kitesz magáért. Egészen a masina közelébe fér-

közik, s miután idáig merészkedett, irigykedő pillantással szemléli, miként tekint újra meg újra bele a fényes távcsőbe a fehérsapkás fiatalember. Sokért nem adná, ha egyszer maga is belépillanthatna a csillogó üvegkarikába.

A fehérsapkás meg csak egyre halad előre. Időnkint, amíg a színes botot tartó embere várakozik, derüs arccal fordul a gyerekek felé, s megkérdi egyiket-másikat: ki hol, merre lakik a kolóniában, jár-e iskolába, meg szereti-e az édességet. Akkor kerekedik aztán nagy öröm, amikor valahonnan a kabátja mélyéről előkerül egy cukorkás zacskó. Pillanatok alatt eltűnik a kedvelt csemege a fiatalok fogai közt, s lassan valamennyien közelebb merészkednek.

Jancsi gyerek szakadatlanul a nagy, fényes távcsövet figyelő sóvárgó tekintettel. Észreveszi ezt a fehérsapkás fiatalember is. Egyszer aztán jó mélyen, alacsonyan állítja fel a műszert, úgy-hogy még az ilyenfajta kistermetű legényke is ágaskodás nélkül pillanthat bele. Invitálja is Jancsit, akinek kétszer sem kell mondani, s máris az üveglencsénél terem. Hunyorgat az egyik szemével, ahogyan az imént a mérnököt látta. Furcsa, szokatlan a nézés, a látás ilyen sokszoros üveglencsén keresztül. Lassan megszokja a tekintete ezt is. De még csak ekkor lát különleges dolgot!

— Na, nézzetek csak! — integet a többieknek, — hiszen ebben fordítva áll a világ!

S valóban, valamennyien meggyőződnek róla, hogy a fejetetején közeledik feléjük az úton egy kocsi, s mindazonáltal még csak meg sem billen eközben.

A fehérsapkás fiatalember aztán mosolyogva magyarázza el, hogy csak az ördögös műszer teszi azt, hogy fordítva látják a világot. Mert-hogy mérésnél ilyen módon is célt érnek, mivelhogy ott nem mozgó szekereket, meg embereket irányoznak vele.

....Gombos Jancsi meg társai egy ideig nézelődnek még. Talán még nagyobb tisztelettel a fiatalember iránt, aki a fordított világban is kiigazodik.... De a műszer, a csodálatos masina már nagyot zuhant értékben előttük. Most már nem tudja figyelmüket, érdeklődésüket lekötöni.

Valamelyiknek eszébe jut a játék, amit az előbb abbahagytak. Elkiáltja magát, mire a többi is észreveszi a két homokvárat az út szélén. Pillanatok alatt feledik az egész csillogó masinát, s újult erővel indulnak végső várviadalra...

Székely Loránt bmb.

Őszi hitetlenség.

*Itt most csend van és élet,
És mily messze vagyok mégis
És hogy keresem mégis a helyemet.*

*Egy asszony ki szeret és ápol,
Egy csendes zúg, hol meghúzóom
Magamat távol a világtól.*

*Őszi nap, bágadt virágok,
És friss gyermekek, kik dacosak,
És legyőzik ezt a rút világot.*

*És csend és szent nyugalom,
Csillagos ég, halkszavu erdő,
És tarlok kinn a hegyoldalon.*

*Fehérfa ház és fenyves
Előtte, mely mesél halkan
Ha hosszú az éj és keserves.*

*Mily messze esők ezek az álmok
És mily ismeretlen a jövőm
Melyért fáradtan, de mégis rohanok.*

*Hitetlen hittel, erőtlen erővel,
Szünetlenül és nyugtalanul
Kopott kis hűsz esztendőmmel.*

A Műegyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karán október 4-én tartották a hivatalos évnyitó ünnepet. A Szt. Imre Kollégiumban Gacs János országgyűlési képviselő szökölt a Veni Sancte alkalmából az ifjúszághoz, hangoztatva a komoly idők parancsolta helyes élet-szemléletet. A Műegyetem dísztermében dr. Misángyi Vilmos e. i. Rektor nyitotta meg rövid néhány szóval a tanévet, majd Sébor János pro-dékán ismertette az elmúlt háborús helyzet miatt rövidített félév eseményeit kiemelve a vállalatok megértő anyagi támogatását. Ezután Cotel Ernő e. i. dékán mondotta el dékáni szék-foglalóját, végigvezetve hallgatóságát az acél-gyártás fejlődésén, végül Misángyi Vilmos Rektor úr zárta be az ünnepélyt, Isten áldását kérve a tanév folyamán. A megnyitón számos bányászati és erdészeti vezető személy, valamint a hivatalok képviselői is nagy számban jelentek meg.

EGYETEM AZ EGYETEMRŐL

Világnézeti nevelés a soproni egyetemen.

Egyik este felnéztem a „Bástyánk” szerkesztőségébe. A hosszú asztal egyik oldalán a szerkesztő és a szerkesztőségi tagok ültek, szemben velük egy balek.

A fiúk barátságos beszélgetés keretében szépen legombolyítottak róla mindent középiskolai életére vonatkozólag. Az egész művelet főleg arra irányult, hogy tisztába jöjjenek egyetemünk eme legfrissebb tagjainak irodalmi képzettségével, világnézeti beállítottságával, érdeklődésének fokával az öt körülvevő nagyvilág legfontosabb kérdéseivel kapcsolatban.

A balekok pedig váltották egymást.

A magyar középiskolai nevelés elénk állította eredményét. Ez az eredmény bizony igen kúsza valami volt. Egységről, persze, beszélni sem lehetett. Ki állami, ki rendi, ki felekezeti gimnáziumban végzett, és mindenütt különböző jellegű nevelés folyt. Egyik helyen erősebb, másikon gyengébb intenzitású világnézetet kialakító munkára lehetett következtetni. De természetesen valamilyen mindenütt volt.

Ez a különböző, gyengébb, erősebb áramlatoknak kített, az otthon védőszárnyai alól éppen kiszabadult, a számukra új nagyvilág mindenféle hatásának kített fiatal emberek társasága — amelyet mi balekságnak nevezünk — itt áll az egyetem kapúí előtt, telve mindenmü várakozással.

Az egyetemtől azt várja, hogy megadja neki azt a szakképzettséget, amire egy jó mérnöknek szüksége van. Meg is kapja: elsőrangúan, a lehetőségekhez képest szinte hiánytalanul.

Felsőbbéves társaitól barátságot, közvetlenséget, megértést, segítséget vár, hogy balekévének nehézségein át tudjon vergődni. Ezt is megkapja, hiszen egész Sopron városában, sőt az ország összes többi egyetemén is ismeretes, hogy mennyire szárnyuk alá veszik a Firmák a saját lábukon még eléggé bizonytalanul álló balekokat, akár lakáskeresésről, akár egy nehéz ábrázoló, vagy matematika példáról, vagy bármilyen más balekproblémáról legyen is szó.

Ezt a két dolgot jóformán mindegyikük várja. Hiszen azért jöttek ide, hogy mérnök le-

gyen belőlük, és az is természetes, hogy ha valamilyen problémájuk adódik, segítséget keresnek.

De csak az igényesebb része várja, hogy ne csak tökéletes technikai tudással hagyja el majd annak idején az egyetemet, hanem fel legyen szerelve egy olyan szellemi, irodalmi és világnézeti fegyvertárral, amellyel bátran megvívhatja a küzdelmet — mégpedig sikeresen — a féktelen lendülettel dübörgő és rohanó, a gyengéket elsőpréssel fenyegető mával.

Csak egy része az, amely hazájának nemcsak műszaki tudásával akar szolgálni, hanem érzi azt a felelősséget is, amely minden egyetemet végzett, tehát az intelligencia elitjét képező férfi vállát terheli, hogy tudniillik órá vár az a pillanat is, hogy mindazok a megoldatlan problémák, amelyek korunk, és ezzel egyúttal hazánk szociális forrongását előidéztek és jórészt még ma is megoldatlanok, megoldódjanak. Mert egy forradalomnak, legyen az csupán szellemi és irodalmi is, minél rövidebb idő alatt le kell zajlani és a végén ki kell forni belőle annak az eredménynek, amely megnyugvást hoz a sok harc után, vagyis megoldja a problémát, amely a forradalmat okozta és új, rohamos fejlődésnek és virágzásnak lesz az előidézője.

Csak egy része várja ezt, de legyen ez a rész bármilyen kicsi is, ez az egésznek az értékesebbje, amelyet fel kell ismernie annak a szervnek, amely hivatva van arra, hogy ezt a várakozást kielégítse.

Hol van ez a szerv? Kik a tagjai?

Az egyetem nem lehet az, hiszen még a szoroson vett feladata teljesítésére is éppen csak hogy elegendő az ideje, és ezért olyan sürített a programja, hogy abba egy ilyen nagyarányú feladatot beiktatni nem lehet, ha azt kívánók tőle, hogy a feladatát sikerrel teljesítse.

Egyik megoldás lenne, ha mindenki önmaga folytatná tovább szellemi és világnézeti képezését és nevelését azon az úton, amelyen megkezdte, vagy amelyekre állították. Azonban ez magával hozná azt, hogy az országnak annyiféle beállítottságú egyéntől kellene, várnia, hogy megoldatlan problémáin munkálkodjék, ahány

figyelmet érdemlő és ennél fogva hívekkel rendelkező felfogás csak van, amelyik ezt a feladatot tűzte ki céljául.

Ezek pedig néha a leglényegesebb kérdésekben homlokegyenest ellenkeznek egymással, tehát képviselőik között együttműködés lehetetlen volna, és csak mint egymás munkájának hátráltatói és ezzel mind a megoldás kerékkötői szerepelnének. Így hiábavaló lenne az a sokszor igen nagy arányú plusz munka, amellyel sokan egyetemi munkájuk elvégzése után időt és fáradságot nem kímélve, szabad idejükben olvasnak, tanulmányoznak, vitatkoznak, esetleg írnak is.

Mindenki előtt egészen bizonyosan nyilvánvaló, hiszen különösen a mai életben annyi példa van rá, hogy haladás nincsen, nem lehet egy-ség nélkül.

Mikor látjuk, hogy a gyári- és agrármunkás ifjúság és felnőttek világnézeti képzése és nevelése egyre nagyobb arányokat ölt, mert lelkes, képzett, hivatott vezetőgárda áll az élén, akkor mi, leendő mérnökök elégedjünk meg az-
zal, hogy amit egyesével önmagunkban összehordtunk, azt néhanapján néhányadmagunkkal egy kiskocsmában, vagy valamelyikünk kamarájában megvitassuk és a végén megállapítsuk, hogy az esetleg elég nagyszámú társaságban, legfeljebb öten-hatan vagyunk egy véleményen a legfontosabb dolgokat illetően? Itt szervezett, céltudatos munkára van szükség, amelynek csak kerete az, hogy megalakul egy gárda, amely minden előítéletet és elfogultságot, a feladat nagyságát átérezve, Isten segítségével megtalálja a teljes irányelveket és habozás nélkül cselekvéshez fog:

Kezéhez ragadja a vezetést és olyan arányú munkába fog az összes rendelkezésre álló eszközök felhasználásával, amely magán hordja a lelkesedés és eredményesség bélyegét, amely minden arra érdemes fiatal embert magával ragad, amely imponáló, amibe bekapcsolódni kitüntetés és élvezet!

Aki eddig tévutakon járt, döbbenjen rá ennek a kiáradó, hatalmas energiának láttára, hogy tévedett. Eszébe se jusson, hogy ő most engedményeket tesz, hogy az általa képviselt „nagy elveket” a közvélemény nyomására megtagadja és kompromisszumot köt. Eszébe se jusson hátranézni, hanem ujjongjon, hogy végre megtalálta nemcsak a helyes utat, amely a helyes irányba visz, hanem a keretet is, amely méltó és képes a feladat elvégzésére.

Úgy-e, milyen ostoba idealistának látszik

az, aki a jelen helyzetben ilyeneket még csak képzelni is mer? Mikor a szerkesztőségbe be-citált balek egy a munka lendületében levő, határozottságot, céltudatosságot, vezetésre termettséget eláruló gárda helyett, amelyik rövid idő alatt meggyőződve (már csak tapasztalata következtében is) a delikvens szellemi képességéről, világnézeti hovatarozásáról, a megfelelő következtetéseket levonná és esetleg szerencsés esetben felkérné az együttműködésre, amit az illető szinte szorongva várna, azt látja, hogy kérdezgetés közben a szerkesztőségi tagok igen sokszor alig tudják megfékezni magukat, hogy vita ne törjön ki egymás között, hogy így kifelé legalább az egység látszatát mutassák az újoncok előtt, akik még nem tudják, mi rejlik a testvéri egyetértés látszata mögött.

Mit érnek a vég nélküli vitaestek, ha nincsen semmi néven nevezendő eredményük, mert rossz a vezetésük és a résztvevők legnagyobb részéből hiányzik a hajlandóság arra, hogy tevélegesen résztvegyenek a szellemi tornában. Így sohasem jutunk előbbre. Mivel pedig az életben stagnálás nincs, csak visszacsúszás következhet.

Mi itt a teendő?

Hagyjuk abba vérszegény próbálkozásunkat, és hagyjuk, hogy mindenki tegye azt, amit akar? Süllyedjünk teljes szervezetlenségre, hagyatkozzunk egyéni akciókra és így hagyjuk veszendőbe menni azt a minden évben megjelenő fiatal emberanyagot és egyúttal önmagunkat a magyar jövő megmentése számára? Ez nem frázis, mert ha igen, akkor frázis az is, hogy egyáltalán valami közünk lenne a magyar jövőhöz.

Segíteni kell ezen!

Reform kell! De honnan?

Csakis önmagunktól! Ezt csak magunk vihetjük véghez. Kívülről nem jön, nem jöhet segítség. Ha magunk nem tudunk önmagunkon segíteni, akkor menthetetlenek vagyunk. Egy ember kevés hozzá. Sok ember kell!

Fiúk!

Ha figyelmet keltett bennetek ez a néhány sor, ha ti is érzitek szükségességét annak, hogy itt valamit tenni kell, ha vannak értékes gondolataitok — mert biztos vagyok benne, hogy vannak — ne hagyjátok azokat a semmibe veszni, hanem közöljétek azokat a „Bástyánk”-kal.

Nektek is szól ez, első éves társaim, akiket még nem tört le esetleges sikertelenség, mint sokakat közülünk, akik telve vagytok energiával, munkakedvvel és bátorsággal.

De nagyon kérlek Berneteket, hogy ne merüljön ki ennek a cikknek a visszhangja csupán néhány újabb cikkben, amelyben néhányan bölögnének, hogy bizony, jó volna valami újat csinálni, mások meg ifjú és bohó idealistának nevezik a cikkírókat, mert ha most, azonnal nem fogunk munkához, akkor eljár az idő felettünk.

Természetes, hogy égető szükség van ötletekre, hozzászólásokra, értékes gondolatokra. De ez nem elég! Munkához is kell fogni! Persze, hogy ez sok egyszerre, de rohannunk kell, mert különben az idő megelőz.

Hadat kell üzeni a nyárspolgári gondolkodás módjának, a mának élésnek, s csak magunkkal törődésnek! Nem szabad szerénykedni! Aki képesnek érzi magát arra, hogy vállalja az úttörő szerepét, álljon habozás nélkül az úttörők közé.

Ne gondoljátok, hogy a mai küzdelmes viszonyok közt újabb küzdelmet vállalni erőnk túlbecsülését jelenti.

Bátraké a szerencse!

Isten áldása legyen munkánkon!

Cs. D.

Gondolatok a nyári praxi nyomában.

Közismert dolog, hogy a mérnökhallgatók a nyári praxi ideje alatt szerezhetik meg a munkássággal kapcsolatos legmélyebb tapasztalataikat. Ugyanis a munkás még nem látja meg a praxiban a jövő mérnököt és így meglehetősen bizalommal viselkedik iránta. Az idei nyár annál inkább értékes tapasztalatokkal szolgál, mivel igen sokan közülünk munkásként dolgoztuk végig a nyarat és így gyakran rangrejtve dolgozhattunk, beszélgethettünk és figyelhettünk. Jó lenni végig futni gondolatban néhány olyan jeleneten, amely tanulságot szolgálhat a jövő mérnökei számára.

Ilyen hosszabb együttlét után az ember már igen nagy pontossággal meg tudja állapítani, hogy kiből milyen mérnök lesz, értve alatta nemcsak azt, hogy ki milyen irányú technikai dolgok iránt érdeklődik leginkább, hanem főleg azt, hogy mennyire fogja a munkásainak a sorát szíven viselni, vagy mennyire fog bevállni a csak önmaguknak élő, jó nyárspolgárok sorába. Vannak olyanok a fiúk között, kik kikeresnek az üzemben egy megfelelő félreeső helyet és ott tötik el úgyszólván a munkaidő legnagyobb részét, lassú semmittevésben. Ezek a rejtőzkedő gyáva herék. Mások, mivel talán az előbbi „munkát” túl unalmasnak vélik, egész nap az üzemet járják, abszolút tétlenül. Természetesen az unalom már a reggeli bejövételkor kiül az arcukra, mivel, akár behúnyt szemmel is végig tudnának már menni a megszokott újukon, de az mégsem jut eszükbe, hogy talán jó lenne dolgozni is valamit. Ezek a nyilvános herék és valószínű, hogy később sem fogják feladni kényelmes álláspontjukat. Olyanok is akadnak, akik a nyár elején beveszik magukat a rajzterembe, vagy a laboratóriumba és soha

annan ki nem bújnának, mintha nekik bőven elég volna az a soványka kis tapasztalat, amire ott szert tesznek. Lehet, hogy egyik-másikuk jó kutató is lesz, de hogy a saját kissugarú életkörén túl nem fogja embertársait meglátni, az is bizonyos. Lelkileg igen közel esnek a typushoz azok, kik ugyan igyekeznek üzemi életet folytatni, azonban körülbelül annyira becsülik a mellettük dolgozó munkást, mint például egy jól-rosszul dolgozó gépet, melyre az embernek csak annyi gondot kell fordítani, hogy az elérje a munkavégző képességének a legmagasabb fokát. Akadnak még olyanok is, akik minden igyekezetükkel azon vannak, hogy az elsajátítható technikai tudás mellett minél mélyebb lelki kapcsolatba kerüljenek a munkássággal, minél jobban megismerjék gondolatvilágát, műveltségét, érdeklődési körét, anyagi és családi viszonyait, valamint meghallgassák véleményét, mint a legilletékesebbet, és legtanulságosabbat az üzemi vezetéséről és vezetőiről.

Ezek után nem csodálkozhatunk azon, ha akadnak köztünk olyan „csodabogarak”, akiknek az a véleményük, hogy a sztrájkoknak az az indító okuk, hogy a munkásságunk túl művelt; azon még kevésbé, hogy, amidőn egy alkalommal munkásokkal beszélgettünk az üzemben és igazat mertünk nekik adni abban, hogy keresetük jelenleg nagyon kevés, hát odajött egyik praxi barátunk és nem törődve a fel-tűnőséggel, félrevont néhány lépésre és magából kikelve, kezdte magyarázni, hogy nem tud minket megérteni, miért látjuk a munkásságot! De talán a legkiválóbb esett a következő volt: 6—8 praxi állt egy elektrokemence mellett és bámult egy munkást, amint az a sala-

kolás baromi munkáját végezte egy jókora vasrúddal. A munkás tisztában volt azzal, hogy azok az „úrfik” majd annyi fizetést kapnak a semmittevésükért, mint amennyit ő (családos ember) azért az állatnak való munkáért és éppen ezért már megúnta annak a tucatnyi szemnek való bámézkodását, kikapta a kavaró rúdat a kemence szájából és keserveset káromkodva, a földre vágta, miközben villámló tekintettel mérte végig bámulóit. Erre az egyik, tisztelt praxi odaszólt barátaihoz: „Nem értem, hogy képes ez a gyár ilyen kommunistákat tartani?” Többször hallottam már középosztálybeli magyartól, hogy a nehézipari munkást (a vasast) mint társadalmunk legalját szokta emlegetni. Szomorú!

Emlékezzünk meg röviden mérnökeinkről is. Azt hiszem, mindnyájan ismerjük azt az „üzemvezető főmérnök” typut, aki 4—5 naponként végigjárja egyszer a gondjaira bízott üzemet, szép, fehér köpenyegben, hátra tett kézzel, (nehogy összemocskolódjék), egyébként az üzemvezetést az irodájából látja el. Azt is tudjuk róla, hogy a munkással csak itt az irodájában áll szóba, tekintélyének megóvása érdekében. Azt a kis mérnök typut is ismerjük, aki mindenben igyekszik mohón igazat adni főnökének. A munkásság mehet ugyan hozzá bármilyen kéréssel, ha azt legalább 150 százalékgig nem tudja paragrafusokkal alátámasztani, a mérnök úr még csak egy igen alázatos kérést sem fog az érdekükben „odafennt” megkockáztatni. E két mérnöktypus olyan messze áll a munkásság lelkeitől, hogy józan ésszel még csak közlelésre sem gondolhatunk, nemhogy találkozásra. Alkalmam volt szerencsémre megismerni azt a mérnököt is, akit emberei, képzeljük csak, szerettek! Pedig, „ha szükség volt rá”, igen le tudott hordani egyeseket és nem tett egyebet, minthogy, ha valamelyik embere kéréssel ment hozzá, akkor, ha kellett, keményen nézett „odafennt” annak a szemébe, aki útját akarta állni, de a kérésnek mégis eleget tett. **Törődött az embereivel!** Őbenne a munkások bízni mertek.

Most pedig nézzünk néhány esetet munkássággal kapcsolatban. Jelenleg az a helyzet, hogy a munkásság bére igen kicsiny, általánosságban nézve. Míg a mérnökök havi egy-két ezer P jövedelmet élveznek, addig a gyári munkásság heti 70—80—90 pengős keresettel tengeti a saját és családja életét. (Ez az összeg átlag érték és a napszamosokra nem vonatkozik). Pl. egy esztergapadnál dolgozó ismerősöm (5 gyermeke

van), a feleségével együtt, napi 8—10 órai munkával alig tudott megkeresni havi 500 pengőt. Szaporíthatnám még a példát másokkal is, de nem teszem, mivel elég kell legyen ez az egy is. Igen nagy hiba, hogy az akkord bér megállapításánál, rendszerint úgy járnak el, hogy egy bedolgozott és a gyár érdekeit szem előtt tartó munkás munkájának alapján állapítják meg a bért, amit aztán a nem szakmunkások még csak meg sem közelítenek. Megtörtént az is, hogy a már megállapított akkordot leszállították, mivel a munkások keresete nagynak bizonyult. Gondolhatjuk, hogy milyen munkakedvet és hangulatot idézett elő egy-egy ilyen eset általában a csütörtöki napon, ekkor volt a fizetésosztás, mindig nagy levertséget, vagy feszült hangulatot lehetett megfigyelni a munkásság körében. Pedig milyen kemény és egészségtelen munkával keresik ezek az emberek sovány kenyerüket. Sokszor szorult ökölbe a kezem, amikor végignéztem az öntödén, ahol a mesterséges szellőztetést még hírből sem ismerték, s ahol a levegő telítve volt, a különböző kemencékből, a malomból s szitából hömpölygő füsttel, korommal és porral, vagy amikor a munkások elmesélték, hogy télen nem egyszer fagyott már meg a formahomoklyuk, dolog közben. Egy napon különös mozgolódást vettem észre az üzemben. Amint megtudtam, egy több tízezres példányszámban megjelenő, helybeli napilap riportot közölt az üzemünkről, amiben azt írja, hogy a munkásság helyzete annyira kielégítő, hogy alig lehet a tisztviselők és a munkásság ruháit egymástól megkülönböztetni. Felháborító! A legjobban mellbevágott azonban a közvetkező eset: A nyár elején beosztottak kettőnket az egyik munkás mellé egy olyan munkahelyre, ahol az ember ruhája rövidesen tönkre szokott menni. Mi egy-egy régi, lehetőség szerint kopott ruhában szándékoztunk dolgozni, mivel nem volt munkaruhánk. A munkás, mindjárt első nap megkérdezte, hogy nincsen rossz ruhánk, mire mi azt feleltük, hogy éppen az van rajtunk. Erre ő a következőket válaszolta: „Milyen érdekes, hogy az úrfiéknek nincs rossz ruhájuk, nekünk pedig nincsen jó!” Mennyire igaza volt! Nem csodálkozhatunk azon sem, hogy a nyár folyamán megjelent minisztériumi rendeletet, mely a munkaügyi választmány felállításáról intézkedett, igen bizalmatlanul fogadták. Pedig a választmány felét, a munkásság a saját köréből, beleszólás nélkül kellett volna megválasztani. Úgy nézett ki a dolog, mintha ez a törvény új

irányt szabott volna a munkáskérdésnek. Azonban az emberek szimatja ez esetben sem csalt!

Megpróbáltam nagy megközelítéssel egy egységes képet rajzolni, amely főleg közép nagyságú üzemeinkre érvényes, hol a szervezetlen, vagy laza szerveztű munkásság nem képes kelő erővel fellépni követeléseivel. Ezeket átgondolva, nem csodálkozhatunk azon, ha a munkásság már évek óta pusztá kézlegyintéssel fogad „kivétel nélkül minden” olyan rendelkezést, vagy megmozdulást, mely a közép vagy felső osztályunkból származik. Jól tudják ők azt

és ezt egyáltalán nem titkolják el, hogy nem várhatnak ilyen irányból semmi pártfogást, vagy megértést, és éppen ezért nem is alapítják a jövőjük reménységét arra, hogy sorsuk javulása e két osztálytól származzék. Ők már csak önmagukban tudnak bízni.

* *

Ajánlatos volna elolvasni mennél több mérnökjelöltünknek Nagy István: „Külváros” c. füzetét. Ennek alapján fenti megállapításomat illetékes tollából olvashatnák.

Nagy Zoltán kmh.

Esztendő.

Amikor először ment, még tél volt, január, és a hó vastagon gubbasztott a fenyők ágain. Jól esett elnézegetnie a szitáló hóesésben a messzi fenyvest, de nem hallgathatta sokáig a nagy cserépkályha duruzsolását. Visszahívta az egyetem, és ment.

* *

Pest, 1944.....

....Most másodszor voltam Gáboréknál, és most sem maradhattam, csak két napot.

Szállásomon most csend van. A kutyák ugatnak, néha tehén bődül az istállóban, de ez nem zavarja a csendet. A hold fénye tapogat a fehérre meszelt ház falán, átkukucskál a lugas levelei között, megsimogatja a széket, amelyen tegnap délután ültem, mikor még nyugodt voltam, mint maga az alkonyodó táj, a széles völgybe húzódó árnyék, a virágokon keresgélő méhek egyhangú döngicsélése. Amikor még nyugodt voltam, tudtam olvasni hátradőlve a karosszékekben, hallgatni az alkony, a kezdődő este bizonytalan és mégis csodás hangját.

Nem tudom, miért írom ezeket a sorokat. Valami hajt, a nyugtalanságom, egész felborult belső nyugalom, amely várja, hogy ismét elcsendesedjen bennem az a vihar, amit az az este hasított belém. — Igen, az az este. Addig, minden olyan volt, mint maga az álom. A színek, a hangok, mind-mind valami szép, szent harmóniába értek. Az esték, „mikor furcsa, hűvös illatokat küldött letről, a patak felől az erdő, s a nap vörös ragyogásában fénylő hegyhátak felett szétszórta magát a közeli kolostor harangjának hangja. Igen, akkor kezdődött a változás, amikor lennről a hajlatból felérkezett a ló dobogása. Valami nevezhetetlen félelem, és mégis boldog borzongás futott át rajtam. Mintha kinyílt volna a völgy, szebbé, melegebbé, illato-

sabbá vált minden, ami volt ott a ház körül, máskor meg, mintha féltem volna és érezhetően megremegett a kezem. Mindez csak addig élt bennem ilyen tisztán, míg meg nem jelent Gábor a lugas bejáratában, mert akkor az egész egyetlen, talán gyerekes mosolygásba olvadt, amely kiült mindakettőnk arcára. Gáborra rávetette fényét a nap, és barna, kemény arca még férfiasabb, még határozottabb lett általa. Csodálatos, hogy megmaradt bennem annak a délutánnak minden apró kis részlete. Gábor mosolygása, mikor cigarettasodrás közben felém nézett. — „Hogy érzed magadat minálunk?” — s a válaszom — hogy mint a télen, úgy most is, jól érzem magamat, mert az édesanyja olyan kedves hozzám, mintha lánya lennék, s mert ez a csend meghozza most is azt a felüdülést, amire szükségem van, hogy folytatni tudjam a munkámat. Úgy éreztem igazat mondok, bár valami nevezhetetlen nyugtalanság szorult belém. Kinnt a kertben tücsök hangolta a hegedűjét, s akkor boldogságomban újra megköszöntem a meghívást. — „Csak ennyit ér a mi gyerekkori barátságunk, hogy ilyen apróságokat megköszönysz?” — Akkor éreztem először felvillanó tisztasággal, hogy valami közöttünk nincs rendben. „Gyerekkori barátság?” — abban a pillanatban nem volt értelme ennek a szónak. Ürességét éreztem, hiányzott valami, és nem tudtam mi. Gábor az asztalon babrált és kezébe vette azt a könyvet, amit akkor tettem le, amikor jött. Új és értékes szakkönyv volt, de éppen ő, aki oly mohó érdeklődéssel szívta magába az ismereteket, még akkor is, amikor már végzett az egyetemen, eltolta maga elől. — „Miért ez? — Még itt sem tudsz elszakadni a munkádtól, attól a másik környezettől? Én azt szeretném, ha egyszer már hagynád, legalább erre a pár

napra. Nem azért jössz, hogy dolgozz, hanem, hogy megláss egy más világot, amely mégiscsak szebb és emberibb, mint a tied."

Első pillanatban magam is úgy éreztem, igazat mond, de feltámadt bennem az ösztönös védekezés. — „Mondd, el tudnál szakadni csak egyetlen napra is, ettől a világtól, Szállástól, az erdőidőtől?” Gábort meglepte a kérdés, és csak nagy sokára mondotta ki a nemet, de akkor már határozottan. „Az én életem, — folytattam — már a munkám és nem függetleníthetem magamat tőle.” — Az erdőben lennt kakukk kezdett. Gábor figyelte. „Neked is szól. Hallgasd.” „Hagyjuk, — mondtam — sokat ígér és nem szeretnék sokáig élni.” Kérdően nézett rám. Talán ő volt az első, akinek ilyen őszintén megmutattam magamat, de volt valami parancsoló abban a két csillogó szemben, hogy ha akartam, sem tudtam volna ellentállni neki. „Te ezt nem érted, — kezdtem. — Te férfi vagy, kemény, és erős. Én lány vagyok, és sokszor elkeseredem. Sokszor nem látom értelmét annak, amit teszek. Másnap meg érzem mégis, hogy nem tudnék élni a foglalkozásom nélkül. Amikor a kórházban belenézek a beteg gyermekek lázas szemébe, és az anyák kérdő, aggódó pillantását, ha elkapom, mindennél jobban és világosabban érzem, hogy ott a helyem. Tudom, hogy lehetne az életem más is, de én így akarom. Magam választottam, te ezt, én azt. Kitartok mellette.” Abban a pillanatban világosan éreztem azt, ami közöttünk volt, amit egyikünk sem mert kimondani. — „Félek, — ejtette Gábor lassan a szót — egyikünk rosszul választott.” — „Mire gondolsz?” — riadtam fel gondolataimból és egyszerre magam is éreztem, hogy bizonytalan lett a hangom.

Gábor nem válaszolt. Az a remegés, amit akkor éreztem először, mikor már tudtam, hogy a közelemben van, újra elővett és megkönnyebbülésként hatott, amikor sétára hívott hirtelen.

A kolostor felé mentünk, a falu felé. Az árnyékunk utánnunk lopakodott, majd a kanyarulatnál elénk szegődött. Kettőnk árnyéka, Gáboré és az enyém. Milyen jó volt, s hogy megfért egymás mellett, ahogy mentünk a kissé poros úton. A vágás végén keskeny ösvény csatlakozott hozzá. Valaki ment ott a fák között, de nem láttuk, csak a léptei zaját hozta a scend. Úgy látszik észrevett bennünket, mert megállt, majd kevéssel utóbb megfordult. Anzelm atya volt, s mint régi ismerőst köszöntöttük mind a ketten. Kedves mosolygással nézett ránk, mintha megígenelte volna azt a gondola-

tot, amely abban a pillanatban futott át rajtam. — „Jöjjön, mutatok valamit” — mondotta titokzatosan, és utánna indultunk. A vágás szélén állt meg, nem messze az uttól egy korhadttuskó mellett. Széthajtotta a bokrokat, s csak mutatta, hogy nézzem. A tuskó odvában három alig pihés madárporonty pihegett. Visszanéztem az arcába. Úgyállt ott mellettem, mintha kincset mutatott volna. — „Szép, kedves” — mondtam bizonytalanul. — „Csodálatos” — mondtam csendesen. Én nem találtam annak, de az a hang, ahogyan mondotta, meglepett, és akaratlanul is ismét ránéztem. — „Csodálatos, — ismételte —, ez a végtelen gazdag harmónia, az élet”. Szokatlan volt, amit mondott, de lekötötte a figyelmemet, s később, mintha megszűnt volna minden, csak a szavát figyeltem. — „Életből élet, új és újra meg nem szűnő, és végtelen. Csend, nyugalom, béke. Ezt nem értik az emberek... a törvényt, amely mindnyájuk felett áll, és az Istené. Az élet titka, a boldogság titka nem megfoghatatlan és elérhetetlen. A félszek titka, s a családé. Itt nyugalom van és béke, mert törvény van. Ezt kell megérteni az embereknek. Boldogság csak a természetes életben van, csak ott, ahol Isten van, ahol Isten törvénye van. Máshol és másképpen soha. Az élet nem nehéz, és törvényei nem akadályok. Asszonyé a bölcső, férfié a küzdelem, és boldogság csak ott van, ahol győzelem van önmagunk és vágyaink felett.”

Az erdő zúgott, és valahol madár csivegett. Visszafelé indultunk. Mintha álomban jártam volna. Az arcom égett, és újra és újra hallottam „Asszonyé a bölcső, férfié a küzdelem.” Síri szerettem volna, vagy hetykén szemébe kacagni a világnak, hogy én nem követem a törvényt, én más utat járok, s csak mentünk tovább. Akkor eszméltem fel, mikor már a patak felé jártunk, és megcsapott az erdőből szálló hűvös szellő. — „Fázol?” — hajolt hozzám Gábor, de nemet intettem.

A fenyők között ablakos tartóban Mária-kép állott, s alatta virágok, melyeket Gábor édesanyja vitt oda reggelenként. Leültünk a padra, egymás mellé. Akkor néztem először Gábor arcába. A döbbenet erejével támadt fel bennem a felismerés, hiszen Gábor sem követi a törvényt! Ő is egyedül van. Akaratlanul is megfogtam a kezét, és talán nem is akartam. mégis mondtam — „Gábor, mondd, miért nem nősülsz meg?” — „Ha hozzám jössz, megnősülsz.” Talán tréfának szánta, és úgy is indult, de komolyra fordult, mire kimondotta. A szemünk

összetalálkozott. Valami furcsa tűz lobbant Gáboréban. Mintha magának mondogatta volna. — „Én semmit sem tudnék adni annak, aki feleségem lesz, csak a szeretetemet. Semmi mást, csak csendes életet. Semmi mást, csak nyugalmat, csak tiszta boldogságot.” Két kezét összefogta a térdén. Egyszerre forró vágyat éreztem, hogy odabujjak hozzá, és lassan megfogtam ismét a két kezét. Ahogy összeért a kezünk, szívünk dobbanása, vérünk lüktetése egymásba ivódott. Nem emlékeztem tisztán ezekre a percekre.

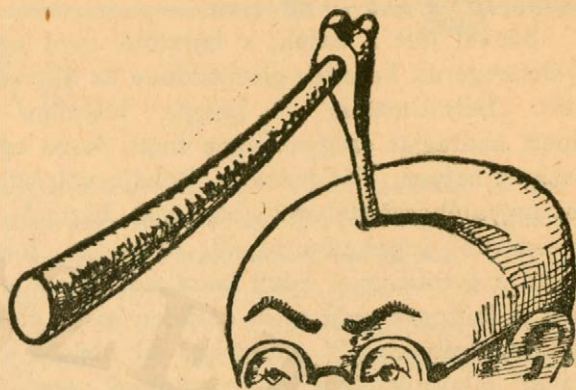
Gábor kezébe vette az enyémet, és simogatta. Esztendők elfojtott vágya kiáltott bennem, és nem tudom hogyan történt, csak arra a szóra emlékezem „Egyetlenem”. Csókunk hosszú volt, és nem érzékeltük az időt. Forró, boldog gügyögés tört fel belőlem, és átfogtam Gábor vállát. Most egyszerre minden, kórház, tanulmány, Pest oly messzire szakadt. A pillanatban oldódott fel megtagadott asszonyiságom, és hunyt szemmel simultam hozzá. Egyszerre úgy éreztem, egész eddigi életem ezért a percért volt, és erősnek éreztem magamat. Megértettem, miért kellett tisztának, szépnek maradnom. Minden kitisztult előttem, és csodálatosnak láttam az Isten útját, mely elhozott életemnek ehhez az állomásához. Megértettem ebben a forró ölelésben a természet legyőzhetetlen igazságát, a törvény szent erejét, és önmagam előtt is titkolt szeretetemet — úgy éreztem — életről szóló hűségévé tisztult. Úgy éreztem mindenemet, fel tudnám áldozni érte, a terveimet, a törekvéseimet egyaránt. Simogató ajka ott mozdult az enyém előtt. Rátapadt, és csókoltam lázasan és boldogan, először és boldogan.

Az erdő megmozdult felettünk. Megriadtam. Valami történt, de nem értettem, s hirtelen félelem fogott el. Egyetlen pillanat alatt kitisztult agyamból az előbbi lázas mámor, és tisztán éreztem, hogy vétkeztem. Egyszerre elémbetűdött az igazság, hogy megtagadtam a hivatásomat. Eszembe jutottak az apró kis gyermekek, akik várnak rám, s az anyák, kiknek szemében az aggodalom s a remény vibrál. Menekülni szerettem volna és sírni... sírni. Valósággal kitéptem magamat Gábor karjából. Futottam, megbotlottam, nekiestem egy fatörzsnek. Menekültem önönmagam előtt.

Harmadszor karácsonykor ment. Nem egy napra, és nem az ünnepekre. Örökre ment, mert győzött benne a törvény.

Lányi János.

T = A = G = I = Ó

FÓTAGLÓS R. F. S.

Beharangozó.

Hát vagyunk vagy tizenketten, és nagyon szeretjük egymást. Eddig mindnyáian itt voltunk Sopronban, de májusban egyesek végeztek, és elszéledt a nyáj. Erre elindítottunk egy körlevelet, mely körpontjai a bevett szokástól eltérőleg, a középponttól változó kilométer számra vannak. Hogy mégis kör, az bizonyítja, hogy önmagába visszatérő görbe vonal. Egyideig ment minden a maga görbeségén, mígnem egyszer borotválkoztunk. A szappan korlátozások miatt csak az egyik, a másik olvasott a pamlagon, s egy újság második oldalán üvöltés zúgott végig a kamarán, „Újabb korlátozás: „Nem szabad csomagban levelet küldeni”. Tehát körlevelünk ezek szerint megszűnt. A „Bástyánk”-hoz fordultunk segítő ötletért, mert ott ilyen sok van. Ők felajánlották a Tagló hasábjait, hogy minden számban egy-egy levelet közölhetünk. Kétségtelen, hogy a „Bástyánk” mindig pontosan megjelenik, és így a kör pontjai immáron egymástól elérhető távolságra lesznek. Bár így leveleinket nyilvánosság elé kell vinnünk, mégis magánlevelézéskor mindent bátran megírhatunk. Ha valaki azután találva érezné magát, ne haragudjon, hogy igazat írtunk róla, utóvégre miért olvasta el levelünket.

Beiratkoztam.

Óh, nem én, nem kell félnetek! Lassan járj, mert betörök a fejed — volt mindíg életem, a sietség árt a szívnek s tudjátok, hogy krónikus angela pictorisom van.

Szegény balekom! Ő volt az, aki ezt az idült örültséget elkövette. Bocsássátok meg ne-

ki, zsenge még, mint a márciusi spenót a kari menzán, ő még siet és fut, akár egy SMAFC versenyző az első 10 méteren.

Szóval jött a balek, s fújtatott, mint egy nyolchengeres, hatajtós gőzmozdony az állomás előtt. „Beiratkoztam” — lihegte letörten s tépett nadrágját szégyenkezve fogta össze egy diszkrét helyen. Végignéztem. Ruhája választékos fogyatékosággal csüngött róla, bármelyik estélyi ruha irigykedve sápadt volna el tőle. „Nézd a gombjaimat, mind leszakadt rólam” — szólt, s fodrosan ívelt orrát szeliden maga előtt lógatva, elpityeredett. „Gombház sej, hogyha leszakad, felvarráshoz műrost még akad”, énekeltem neki vigaszul a divatos operaáriát, miközben firmai szemem részvétől csöpögött.

— Hogy történt hát? — kérdeztem.

Az elején jól indult minden. „Félóra alatt elintéztem ezt a vackerájt — mondtam egy társamnak s azzal főiskolás lényem minden öntudatával mint győztes Caesar a Rubicon előtt felvonultam a dékán hivatalba. Az előszobában füst és tömeg, sőt füstölő tömeg. Pardon, pardon — udvariaskodtam, utat kérek, beiratkozni szeretnék. Harsány röhej mögöttem, néhány lapockatörő kifinomult hátbavágás s rá a kórus: „Mi is azt szeretnénk. Mondd, hol voltál már eddig, elintézted már az egyeztetést, alulpecsételést, felülpecsételést, oldalpecsételést, dátumpecsételést, orvost, ügyvédet, végrehajtót, quaestort, consult, praetort, nyugtát, kettős könyvitelt stb., stb.! Megsemmisülve álltam meg. A kaosz pecegett fejemben, mint a szű, félóra után. Végre egy pult előtt álltam. Gondoltam — talán frissítők, s vettem a tárcámat. 5 Pengő, csicseregte egy bájos női hang, készséggel, mosolyogtam vissza én, mialatt köteg papírost toltak elém! A frissítők — hebegtem zavartan, mikor az utánamjövők nyomása elsodort a pulttól. Ne sokat komédiázz, töltsd ki inkább gyorsan — mutattak a halom fecnire, amit görcsösen szorítottam magamhoz. Belenyugodtam és helyet kerestem. Meddő kísérlet volt. A bolhák is sikítva menekültek az iszonyú szorongásból. Mit tehettem mást, nyelvemet a kilincsre akasztottam, jól kihúztam s írni kezdtem rajta. Nevem, előnevem, utónevem, keresztnévem, bérmanevem, művésznevem, nagyapám, vizslakutyánk neve. Hol születtem, mikor születtem, hogy születtem, mért születtem, (őszintén szólva, ezt magam sem tudom.) Dédnagyanyám szereti-e a sajtot, és ha szereti, boldogult cseléd lányát mért adta annak idején a Pistához feleségül, mikor a Jancsi huszár volt és footba-

lozni is tudott, Etcetera, Etcetera. (Itt most anynyi Etcetera, hogy 6 „Bástyánk” kitelne belőle. Szerk.) Utána ugyanez apám esetében, plusz világnézeti felfogása abban a kérdésben, hogy hasznos, avagy káros-e a halastavakra a kárókátona. Anyámnál szintén, kárókátona nélkül. Végül nekem szegeztek a kérdést: egészséges vagyok-e, s ha nem, akkor mért vagyok beteg, s ha beteg vagyok, mért nem vagyok egészséges. Beteg vagyok, nagyon beteg — nyögtem magamban, s fájó nyelvemet leakasztottam a kilincsről. Tanácsot kértem. Menjek fel, menjek le, előre, hátra, jobbra, balra? Mondták, mindent, csak azt nem, hogy menjek a fenébe, pedig de szívesen mentem volna. Újra a pulthoz sodródtam, s valaki rángatni kezdte a papírjaimat. Hagyja, az nem a magáé, szóltam rá erélyesen, mire mindenki nevetni kezdett. Elrösteltem magamat s a következő pillanatban eltűntek az iratok. Közel álltam a kétségbeeséshez, mikor visszakaptam őket azzal a pecséttel, hogy lezáratot Hál' Istennek — akartam elődadozni, de frakkon fogtak: — „Fizetni nem akarsz?” — Megint sorbaálltam, és egy méteres óránkénti sebességgel egyenletesen rogyadozó ingamozgást végezve, megindultam. Ismét pult, fagyott meg a vér az ereimben, miközben több papírt elvittek, de nem adták vissza őket. Benyomtak egy szobába. Barátságos, kövér bácsi pislogott rám szemüvege mögött, s nagyobb pénzeket kért. Tessék pénztáros úr — udvariaskodtam, s egyszerre csak érthetetlenül kitört a vihar. A tekintélyes bácsi kékült, zöldült, fújtatott és.... Nem akarom ecsetelni, röviden kirúgott, de azért 200 pengőt legombolt rólam. Istenem, de érthetetlenek az emberek! Lelkem mélyéig elkeseredve mentem a többi után. Egy elegánsabb szobában lézengtünk, itt már gyorsabban ment minden. Átlag félóránként egy pecsét, majd valami magasrangú bácsi aláírta a megmaradt papírokat. Később beleültünk a díszterembe, ahová az előbbi bácsi is utánunk jött. Kezet fogott, mindenkivel, de ő is érthetetlenül igen dühös volt, mikor Firmáim tanácsára ezért 12 P borraalót akartam adni. Kitámo lyogtam. Kész vagy balek, vigasztaltak, mikor látták, hogy rózsás picí szájam görcsökbe rándul.

Megálltam az épület előtt, leszakadt gombjaim helyén ingem alá fújt az őszi szél. Söhajtottam egy akkorát, hogy a pinus carpaticus tűlevelei gyorsan hullani kezdtek. Ekkor már nem voltam ideges, csak fáradt és öreg, mint a borjúsültként feltalált inas marhahús az egyetemi menzán, vasárnap.

ELLÁK.

Méltóbb darabbal, méltóbb előadás keretében nem hódolhatott volna Sopron az aradi vőtanuk emlékének. Mindnyájunknak, kik ott voltunk, hosszú időre emlékezetes marad ez az est a Városi Színházban.

Ellák — történelmi tragédia — mondja a színlap, játszódik Attila udvarában 453 körül. Ha csak ezt látnánk, megkérdezhetnénk, miért éppen ez került színre nemzeti ünnepünkön, mennyiben érdekes a másfél évezred előtti világbirodalom problémája a ma embere számára. A darab, melynek két ellentétes vezéregyenisége, Ellák és Attila, két világnézetet képvisel. megadja rá a feleletet.

Ellák, Attila legidősebb fia, csak hún, húnul érez, húnul gondolkodik. Fájdalommal látja, hogy atyja birodalmában egyre több az idegen, egyre több a képmutató s titkon fenekedő, leigázott hűbéres, kiknek túlsúlya mellett, lassan eltörpül a hún. Úgy érzi, atyja rég, több már, mint hún király, túlnőtt a népén és egyéni dicsőségének ára maga a lassan fogyó, vérző hún nép. Le kell döntenie a bálványt — diktálja egy belső hang, diktálja anyja s elrabolt menyasszonya, de a kegyetlenség királyi vonása még hiányzik lelkéből. A sebzett asszony dúhe véget vet a nagy király életének s Ellákra rászakad az önvád marcangoló kínja. Most kezdi felmérni apja nagyságát. „En csákányöklű sziklaszál apám, úgy néztem fel rád fájó áhitattal, mint havas csúcsra rónák száműzöttje“, — kiállt fel koporsójánál. Ugyanakkor azonban boldog is, mert lerázhatja a népe gyomrát megfekvő sok idegent s fölépítheti a maga dicső, egyedül csak hún álomvilágát. A bűnért, ha nem is önkezevel végezte, bűnhődnie kell: a szertefoszló világbirodalom maroknyi, de hún röge már nem ő kormányozhatja a boldogabb jövő útjain.

Attila egészen más szemszögből ítél. Uralkodását isteni küldetésnek tartja, úgy érzi, ő a Rend, az Isten Ostora, aki a népek Babel tornyát hivatott felépíteni. S ennek a toronynak legfeljebb alapja lehet a hún, melyet idegenekkel kell összekapcsolni, hisz nagyon jól ismeri népe természetét: „Menten újjat húztok, s egymást

szagatjátok, százezer hún, százezer akarat.“ Tudja, csak kemény ököllel lehet ezt a zabolátlan nemzetet kormányozni, de éppen ebbe a túlzott keménységbe bukik bele.

Ime, itt a példa a ma magyarsága számára: magyar fajtánk törhetetlen s áldozatos szerete, az ősi széthúzás kiirtása nekünk is meghozhatja a magunk dicső, „egyedül csak magyar“ szebb s jobb álomvilágát.

Szóljunk néhány szót a kisebb szerepekről. Hildegund és Réka sértett asszonyi hiúságukban képviselik a bosszút. Nikolt alakja a női gyengédség s áldozatos szeretet jelképe. Csaba felángoló, ingadozó királyfia, Deugics és Irnák idegenekkel cimboráló, széthúzó alakja, Onegecius képmutató álnok szertartásmestere, az alattomos Frigyes királyok s velük szemben Edek, Silló, Görcsön, Üllöd, Ellákhöz s a hún néphez halálíg hű katonaalakjai egytől-egyig jól megrajzolt típusok.

S ha a darab szerkezeti felépítésében találunk is kisebb hibákat, mindent elfeledtet velünk, Harsányi Kálmán zengő, muzsikáló, csodaszép nyelve. A kemény akarterőtől az ellágyuló szerelmes szavakig minden szónoklást megtalálunk itten. Végtelenül finom meglátások, csillogó szójátékok, pattogó ritmus s ékes rímek magyar nyelvünk minden szépségét feltárlják előttünk.

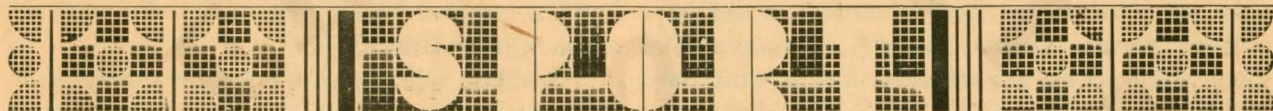
Örömünk hál' Istennek, kedélyes volt. A nagy darabhoz méltó előadás párosult. Szalay Károly színtársulata kitett magáért. Igaza volt Szalay Károlynak a nyár elején, mielőtt átvette a soproni színház igazgatását, mikor kijelentette: „En megmutatom, hogy nekem nem kell közönségért könyörögnöm. Jó darabhoz, jó társulat mellett mindig van közönség.“ Azt hiszem, eddig egyik fél sem csalódott. Sajnos, nincs módunkban részletesen tárgyalni az egyes alakításokat, elégedjünk meg ennyivel: Kamarás Gyula Ellák szerepében önmagát múlta felül. Egy hamis hangot nem hallottunk szájából. Mindig emlékezetes marad az a könnyedség, ahogy a legvadabb indulatból át tudott térni a leggyengédebb hangra, mikor édesanyjához szólt. Mély átérzéstől fűtött drámaiságát, érdemes,

tiszta kiejtését, keresetlen, sallangot nem tűrő tájékmódorát nem feledjük el: Daniss Győző Attilát alakította. Valljuk be, mindnyájan így képzeltük el a nagy királyt: ilyen főnöknek, egyszerűnek, félelmetesnek. Minden szavának súlya van, pillantásától remegnek alattvalói. Daniss Győzőnek maradéktalanul sikerült színre vinni alakját. Kamarás Gyulával együtt méltán érdemeték meg a fergeteges vastapsokat. Az első felvonásbeli ingadozástól eltekintve, Erdős Irén Hildegundja ellen sem lehet kifogásunk. Egészen kiváló alakítás volt Deugiesius szerepe is. A sima, alattomos, gyáva udvaron-

cot jobban nem lehetett volna megjátszani. Nagyon tetszett Nikolt, Réka, Silló, Göröcsöm, Üllöd, Deugics és Irnák alakítása. Megfeleltek a Frigyes királyokat játszóknak és a többi kis szereplők is. Komolyabb kifogásunk csak Csaba alakítója ellen volt. Úgy érezzük, nem élte át eléggé szerepét, játékmodorát szögletesnek, elkapkodottnak láttuk.

Befejezésül pedig szorítsuk meg mindezt Szalay Károly igazgató jobbát, s kívánjunk neki további munkájához „Jó szerencsét!”

Kárpáty Lóránt bmh.

Simán nyerte a soproni Műegyetemi Lövészegylet a kerületi bajnokságot.

Augusztus 26—27-én rendezte meg Sopronban a SVSE a III. kerületi bajnokságot. Egysületünk, noha az utazási nehézségek nagyon megnehezítette, mégis teljes csapattal vett részt a versenyen. A csapat legnagyobb része az ország másik széléből utazott fel Sopronba, hogy részt vehessen a bajnokságon. Igen nagy érdeme Koren Pálnak, ki mint tanársegéd működött nyáron Sopronban, és így a munkaszolgálatot teljesítő elnököt helyettesítette, a csapat összedésében. Versenyen a következő csapattal vettünk részt: Koren, Lénárt, Harsányi, Bige, Hornyák és mint tartalék Halvax. Versenyzőket eredményeikben igen befolyásolta, hogy egész nyáron munkaszolgálatot teljesítvén, úgy szólván minden tréning nélkül indultak a versenyen. Ez azonban nem akadályozta őket, hogy úgy az egyéni bajnokságokat, mint a csapat bajnokságokat megnyerjék. Egységes kispuskában bajnok Koren P. 60/551 körrel. Nemzetközi kispuskával bajnok: Hornyák István 60/530 körrel. Céllövőpisztollyal bajnok: Koren Pál 60/461 körrel. A csapat többi tagjai is előkelő helyezést értek egyénileg.

Csapatbajnokságban mindhárom fegyvernemben szintén megnyertük a bajnokságot, a következő eredménnyel: egységes kispuska 2625 körrel, nemzetközi kispuska: 2587, céllövőpisztoly 1921.

Továbbiakban is bő versenyprogramot ígér a soproni lövészeknek az őszi szezon. Még

szeptember folyamán legjobb verenzőnk Koren Pál, egy nagy, országos, nyílt versenyen vett részt nem éppen lebecsülni való eredménnyel. Mind ezen versenyről, mind az október 1-i győri versenyünkről, csak a következő számban tudunk részletes beszámolót adni, ugyanis még a pontos eredményeket nem tudjuk.

Ősz folyamán még kilátásban van a fent említettekén kívül három versenyünk, ha ez a program valóra válik, akkor ez lesz az igen súlyos, háborús nehézségek ellenére is, egyik legmozgalmasabb szezonunk.

Harsányi László, SMLE elnök.

Pályázat. Az elmúlt évek hagyományaihoz híven, a „Bástyánk” szerkesztősége ismét meghirdeti a szokásos pályázatot a nyári élményekkel kapcsolatban. Különösen időszerűvé teszi ezt az a tény, hogy a múlt nyáron hallgatóink kivétel nélkül gyakorlaton vettek részt. Természetesen nem köthetjük meg szigorúan a pályázat témáját. Mindenesetre, ellentétben a múlttal, ezidén nem novella pályázatot hirdetünk, hanem, hogy magyar önismeretünkhöz személyes élményeken átszűrt anyagot kapjunk, első sorban ebből a szempontból nézett és megírt pályamunkákat kérünk. **I. díj: 50 P., II. díj: 30 P., III. díj 20 P.** A pályázat beadásának határideje november 15-e.

HIREK.

Elmúlt évek terveit valósította meg a köri elnökség, amikor a múlt hónap végén életre hívta ismét a lövészászlóaljat. A felvétel sorozás útján történt, amelyet szeptember 26. és október 4-e között bonyolítottak le. A jelentkezés természetesen önkéntes volt és a mostani elsőévesekre nem terjedt ki. Hallgatóink közül nagyon sokan jelentkeztek és így bizonyítottuk be, hogyha köt is bennünket az egyetemi kötelességünk, készek vagyunk arra, hogy tanulmányaink mellett katonai kiképzést is vállalunk, hogy abban az esetben, ha hazánknak szüksége lesz ránk, képzetesebb embereket tudjunk kiállítani.

A „Bástyánk“ hivatalos órái, ellentétben a múlttal, minden este fél 9 órától kezdődően tartjuk meg.

Október 6-iki nemzeti gyászünnepélyünkre a városi leventeparancsnokság rendelkezése folytán, mint műegyetemi leventeszázad vonultunk ki. Csendes, komoly ünnepség volt a város összes leventéinek részvételével. Délután 3 órakor zeneszóval meneteltek végig a leventeszázadok a város főútvonalain, majd a Hűségzászló előtt kezdetét vette az ünnepség. A Híszkegy elhangzása után a zenekar gyászindulójának lélekbemarkoló hangjai mellett egyszerű ruhás leventék megkoszorúzták a zászlót. Következett a Himnusz, utána pedig a századok díszmenetben vonultak el a zászlók és Sodró Sándor ker. levente parancsnok előtt.

A Műegyetem ünnepélyes megnyitása szeptember 27-én volt Budapesten. Az Ifjúsági Kört a választmány négy tagja képviselte a megnyitón. A zászlós díszőrség felvonulásától az idén az utazási nehézségek miatt el kellett tekinteni. A Veni Sancte a mai komoly időkhöz illő egyszerűséggel folyt le. Reggel 8 órakor a Szent Imre herceg úti templomban kértük az Isten áldását ezévi munkánkra, délután 5 órakor pedig a Műegyetem termében került sor az ünnepélyes évmegegyezésre, melyen a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr is megjelent. Karunk képviselőjében Cotel Ernő dékán úr és Sébor János prodékán úr vett részt a megnyitón. Köri kiküldöttjeink egész nap folyamán a Hungária vezéreinek gondos vendégszeretetét élvezték, s alkalmuk volt baráti megbeszéléseket folytatni a két egyesület közötti kapcsolatok további szívélyes ápolásáról.

„Isten csodája, hogy még áll Hazánk“. Valószínűtlen valóság az, hogy önállóak lehetünk, hogy mint nemzet még fennállhatunk. Ez indította a soproni egyetemi iskolai és iskolánkívüli ifjúságot arra, hogy október 8-án megújítsa első szent királyunk felajánlását. Nagy seregszemle volt, hitet és bizalmat öntött mindenki-be, a közel 3 ezer fiatal felvonulása. Az Ifjúsági Kör is majdnem teljes létszámban vonult ki. Ezzel egyidejűleg a protestáns ifjúság szintén könyörgött Istenhez Hazánk fennmaradásáért.

Állandóan raktáron:

Monopol rajzpapírok, Castell írónok,
Pelikán radírok, töltőtolltinták és tusok.
Celluloid-vonalzók, háromszögek, precíziós körzők, logarlécek és rajztáblák, stb.

Egerváry-nál
Erzsébet-u. 9.

Körzöt, rajzfelszerelést

Horváth Kálmán

könyv- és papírkereskedésből

Müller Paulin-utca 6. — Telefon: 1-58.

LATINÁK JENŐ

gép-, szerszám- és kovácsológyár

Budapest, X., Monori-u. 2-4.

Telefon: 149-099, és 149 030.

Bányagépkatrészek, bányaberendezési cikkek - Mechanikai emelők 2-20 t. teherbírásra. Csőperemek DIN és MŐSZ szerint, minden nyomásfokozathoz. Idom és odorkovácslás.

B é r m u n k á k

BENEDEK ATTILA

kohómérnökhallgató nagysikerű katonadala

„Visszavárlak”

kotta és szöveg kiadóhivatalunkban kapható.

HISZ CUKRÁSZDA

Várkerület 83 sz.

Telefonszám 863

A

TEMPUS

ismét kapható Szerkesztőségünkben!

Szép és ízléses kivitelű nyomtatványt készít a

KIRÁLY NYOMDA

SOPRON, RAKÓCZI F.-U. 13. TELEFON: 354.

Olvassd a

„Hungáriát!”

Megjelenik havonta kétszer.

Előfizetési ára egy évre 10 P.

Budapest, Műegyetem.

A

„Bástyánk”

Előfizetési ára egy évre 12 P.

Kérjen mutatószámot!

Olvassa!

Terjessze!

A
mozikultúrának
úttörője
az

ELITE-MOZGÓ

Mindíg
nívós műsor

a

Városi Moziban

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Kardos Árpád. — Király nyomda, Sopron. Cégt.: Gáspár Zoltán.